

در صفحه ۱۲ بخوانید...

- آگاهی؛ ستیز با بی‌تعالی | لطف‌الله آجدانی
- همیشه بهار نیست | موسی عصمتی
- چه بر سر شهرمان آوردیم؟ | خسرو خورشیدی
- انتهای واگن | فریا خانی

۱۰

فضای شهری
امنیت اجتماعی، خوانایی و آسایش روانی

متاسفانه مادر تعریفمان نسبت به فضاهای عمومی دچار مشکل هستیم. در مورد فضاهای عمومی باید گفت که در هر جامعه‌ای...

بحث‌هایی پیرامون تعریف و تأمین امنیت اجتماعی و شهری

مردم از هم مراقبت کنند

عکس: امیر جدیدی / شهرزاد

یادداشت ۱

تکنوکراسی و زیست‌امروز ما

امان‌الله قرایی مقدم
جامعه‌شناس

میل و لوازم خانه‌تان را لوکس کنید، اما نمی‌توانید به همان سرعت، فرهنگ، اخلاق و آداب‌تان را تغییر دهید. به همین دلیل است که تأخر فرهنگی به‌وجود می‌آید و همین تأخر فرهنگی است که موجب می‌شود یک نفر با این که بنز و پورشه سوار است، اما روی خط عابر پیاده می‌ایستد؛ یا این که در شمال شهر تهران، در آپارتمان لوکسی زندگی می‌کند، اما فرهنگ آپارتمان‌نشینی ندارد؛ خودرو، آپارتمان، پارک و... اینها همگی به سرعت تغییر می‌کنند و ساخته می‌شوند اما فرهنگ آنها به همان سرعت، ساخته نمی‌شود؛ این اختلاف و تفاوت میان فرهنگ مادی و فرهنگ معنوی در جوامع، باعث بروز ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود. این یکی از دلایل وجود چنین رفتارهایی است که از سوی مجرمان و بزهکاران رخ می‌دهد و امنیت و آسایش شهروندان را سلب می‌کند.

مورد دیگری که نبودن آن، موجب بروز چنین رفتارهایی در سطح جامعه می‌شود، همان چیزی است که بودنش موجب بارور شدن فرهنگ معنوی می‌شود و آن چیزی نیست جز کنترل و نظارت. اینها در جامعه ما ضعیف است. قانون نیز در جامعه ما به‌درستی تبیین نشده است و مجریان قانون هم به صورت تام و تمام نمی‌توانند قانون را اجرا کنند؛ همچنین، امکانات و تمهیدات لازم برای جلوگیری از خشونت، عداوت، بزهکاری و دزدی در کشور ما وجود ندارد. امکانات و تمهیداتی از قبیل اقتصاد سالم، رفع تورم و مشکلات اقتصادی، ایجاد اشتغال و رفع بیکاری؛ ساخت برنامه‌های شاد و شادای بخش از رادیو و تلویزیون؛ ما در هیچ‌کدام از موارد فوق، نتوانسته‌ایم خوب عمل کنیم؛ به همین دلیل است که وقتی یک نفر در خیابان به او بگوید بالای چشمت ابروست، او را می‌کشد!

اصولا به دلیل این که سرعت تغییرات پیشرفت تکنولوژی و فرهنگ مادی در شهرها سریع‌تر از تغییرات اجتماعی و فرهنگ معنوی است و افراد نمی‌توانند رفتار و کردار و ذهنیت و سبک زندگی‌شان را مناسب و همگام با سرعت رشد و تغییرات و تحولات تنظیم کنند، تأخر فرهنگی یا واپس‌ماندگی فرهنگی (cultural late) به‌وجود می‌آید که نام یک تئوری است. این تئوری در همه جای دنیا صادق است اما در مورد کشورهای جهان سوم، بیشتر صدق می‌کند و این فاصله میان فرهنگ مادی و معنوی، بیشتر است.

مکتبی وجود دارد به نام تکنوکراسی؛ یعنی حکومت جهان در اختیار تکنیک است؛ این تکنیک و تکنولوژی است که موجب تغییر رفتار و نگرش و سبک زندگی مردم می‌شود. در واقع همه ما، بنده صاحبان صنایع هستیم و آنها هستند که نحوه زندگی و حتی تفکر ما را تعیین می‌کنند. تکنوکراسی است که مردم را اداره می‌کند و هر کشوری که تکنیک در اختیار داشته باشد، می‌تواند بر دیگر کشورها سلطه یابد و زندگی مردمان آنها را در اختیار بگیرد.

در تعریف واژه فرهنگ، ما آن را به دو بخش تقسیم می‌کنیم؛ فرهنگ مادی که همان تکنولوژی و مادیات است و فرهنگ معنوی که اخلاق و آداب و رسوم مردم یک منطقه جغرافیایی را شامل می‌شود. اما نمی‌توانید به همان سرعت، فرهنگ، اخلاق و آداب‌تان را تغییر دهید. به همین دلیل است که تأخر فرهنگی به‌وجود می‌آید

در تعریف واژه فرهنگ، ما آن را به دو بخش تقسیم می‌کنیم؛ فرهنگ مادی که همان تکنولوژی و مادیات است و فرهنگ معنوی که اخلاق و آداب و رسوم مردم یک منطقه جغرافیایی را شامل می‌شود. همواره سرعت رشد فرهنگ مادی یعنی تکنولوژی، به مراتب بیشتر از سرعت تغییرات فرهنگ معنوی است. شما به سرعت می‌توانید خودرو جدیدتری بخرید،

یادداشت ۲

چشم‌بیدار خیابان‌ها

گیتی اعدامدی
جامعه‌شناس شهری

کرد. از طرف دیگر نیروی انتظامی به‌عنوان چشم‌بیدار خیابان و با عملکرد شبانه‌روزی خود می‌تواند از میزان آسیب‌ها کم کند. در حال حاضر مشکلی که ما داریم این است که زندگی ۲۴ ساعته در شهرها وجود ندارد. در صورتی که اگر این زندگی شبانه مثل خیلی از شهرهای بزرگ در جریان باشد می‌تواند هم از میزان خلوتی در شب کم کرد و هم با فعالیت بیشتر پلیس به صورت شبانه‌روزی از میزان بزه در جامعه کاست. یکی دیگر از مسائلی که باید بسیار مورد توجه قرار گیرد مقدار نوری است که باید در هر ساعتی از شبانه‌روز داشته باشد تا بهانه‌ای برای دزدی، قتل و غارت در تاریکی شب نباشد. همان‌طور که می‌دانید خیلی از فضاهای اینچنینی به‌خصوص برای زنان و کودکان ناامن است و خیلی‌ها ترجیح می‌دهند از چنین مکانی در سطح شهر استفاده نکنند. ایجاد فضای امن شهری یکی از مهم‌ترین دستاوردهای فعالیت از چنین اتفاقاتی قابل پیشگیری است و می‌تواند از میزان جرایم در جامعه کم کند. به‌طور مثال در مورد پل‌های عابر پیاده باید گفت می‌توان با احداث بحث‌هایی چون محله‌گرایی در کشورهای دیگر راه‌حلی است که امتحان خود را پس داده است اما متاسفانه در ایران فقط در حد چند سمینار مطرح شد. متاسفانه تلاش برای حل این مشکلات برای ما از حد چند سمینار فراتر نمی‌رود.

مسئله سوءاستفاده از امکانات شهری که گاهی به ضرر مردم و جامعه تمام می‌شود تنها مختص ایران نیست و در تمام کشورهای دنیا چنین اتفاقی ممکن است بیفتد. پل‌های عابر پیاده به دلیل بلندی و خلوت بودن این امکان را می‌دهند تا کسانی که قصد خودکشی دارند از این فضا سوءاستفاده کنند. این مسئله در مورد متروهای دنیا هم مطرح است و خیلی‌ها این وسیله را ابزاری برای انجام بزه یا خودکشی قرار می‌دهند. البته با این بهانه که چنین اتفاقاتی در کل دنیا رخ می‌دهد و تنها مختص ایران نیست نمی‌توان راهی برای کمتر کردن چنین خطراتی در نظر گرفت. خیلی از چنین اتفاقاتی قابل پیشگیری است و می‌تواند از میزان جرایم در جامعه کم کند. به‌طور مثال در مورد پل‌های عابر پیاده باید گفت می‌توان با احداث بحث‌هایی چون محله‌گرایی در کشورهای دیگر راه‌حلی است که امتحان خود را پس داده است اما متاسفانه در ایران فقط در حد چند سمینار مطرح شد. متاسفانه تلاش برای حل این مشکلات برای ما از حد چند سمینار فراتر نمی‌رود.

مساله سوءاستفاده از امکانات شهری که گاهی به ضرر مردم و جامعه تمام می‌شود تنها مختص ایران نیست و در تمام کشورهای دنیا چنین اتفاقی ممکن است بیفتد. پل‌های عابر پیاده به دلیل بلندی و خلوت بودن این امکان را می‌دهند تا کسانی که قصد خودکشی دارند از این فضا سوءاستفاده کنند. این مسئله در مورد متروهای دنیا هم مطرح است و خیلی‌ها این وسیله را ابزاری برای انجام بزه یا خودکشی قرار می‌دهند. البته با این بهانه که چنین اتفاقاتی در کل دنیا رخ می‌دهد و تنها مختص ایران نیست نمی‌توان راهی برای کمتر کردن چنین خطراتی در نظر گرفت. خیلی از چنین اتفاقاتی قابل پیشگیری است و می‌تواند از میزان جرایم در جامعه کم کند. به‌طور مثال در مورد پل‌های عابر پیاده باید گفت می‌توان با احداث بحث‌هایی چون محله‌گرایی در کشورهای دیگر راه‌حلی است که امتحان خود را پس داده است اما متاسفانه در ایران فقط در حد چند سمینار مطرح شد. متاسفانه تلاش برای حل این مشکلات برای ما از حد چند سمینار فراتر نمی‌رود.

توسعه شهری و مشارکت اجتماعی

شهلا کاظمی پور
جامعه‌شناس

تکنولوژی‌ها را ایجاد می‌کند همان‌طور که شهرها گسترش پیدا می‌کنند، قطارهای زیرزمینی و پل‌ها و خیابان‌ها نیز گسترش می‌یابند و در تمام دنیا هم برای خطراتی که در چنین مکان‌هایی ممکن است بروز پیدا کند به مردم هشدار داده می‌شود. این که در تاریکی شب از روی پل عابر پیاده عبور نکنید یا تذکر می‌دهند که وقتی هوا تاریک شد، بیرون نروید. همه طالب تکنولوژی جدید هستند زیرا برای رفاه آنها ایجاد شده است اما مشکل این است که مردم نسبت به دستاوردهای تکنولوژی آمادگی ندارند. بسیاری از مردم هنوز فکر می‌کنند در یک شهر کوچک زندگی می‌کنند و اگر ساعت ۱۲ شب هم از خانه بیرون بیایند اشکالی ندارد. اما شهر بزرگ ویژگی‌های متفاوتی دارد و باید نسبت به خطرات آن تذکر داده شود. این‌جا افراد یکدیگر را نمی‌شناسند و امکان این وجود دارد که افراد ناشناس سوءاستفاده کنند. این امنیت و ایمنی کمتر است چرا که اگر هم برای هر خیابان روشنایی کافی وجود داشته باشد نمی‌توانیم به تعداد افراد جامعه پلیس بگذاریم که مواظب مردم

باشد. مردم باید خودشان آموزش ببینند که چطور از خود مراقبت کنند. اینها مسائلی است که در غرب به مردم آموزش داده می‌شود اما احاد جامعه ما در استفاده با این ابزار جدید که روز به روز هم مدرن‌تر می‌شود هنوز تأخر فرهنگی دارند. ناامنی در یک شهر بزرگ اجتناب‌ناپذیر است ولی در جایی که با آموزش به مردم یاد می‌دهند که مثلا وقت‌شان را طوری تنظیم کنند که قبل از تاریک شدن هوا برسد سر خانه مشکلات کمتری بروز پیدا می‌کند. ما این آموزش را نمی‌دهیم و در شهری که جمعیت غالب آن مهاجر هستند، فکر می‌کنند این‌جا هم می‌توانند مثل شهر کوچک خودشان که در آن همه مردم یکدیگر را می‌شناسند رفتار کنند. ناامنی را نمی‌شود برطرف کرد، نمی‌توانیم توقع داشته باشیم نیروی انتظامی همیشه حضور داشته باشد اما هر شهروندی خودش می‌تواند یک پلیس باشد و از بروز این ناامنی‌ها جلوگیری کند. باید به مردم آموزش دهیم که نسبت به مشکلی که برای دیگران اتفاق می‌افتد یا نیازی که دارند بی‌تفاوت نباشیم. با این حجم توسعه شهری نمی‌توانیم توقع داشته

چهره مدرن شهر، دستاورد پیشرفت و تکنولوژی است و احساس عدم امنیت در آن نیز اجتناب‌ناپذیر است و کاری هم نمی‌شود کرد. همان‌طور که در کشورهای غربی که این مظاهر مدرنیت از آنها نشأت گرفته می‌بینیم که برخی آدم‌ها روی پل‌های عابر پیاده مجروح می‌شوند یا برخی دیگر به قتل می‌رسند یا بعضی هم در مترو خودکشی می‌کنند. خیابان‌های پهن و گسترده اما خلوت، ایستگاه‌های مترو و پل‌های هوایی همه دستاوردهای تمدن جدید است. اما اتفاقی که باید با ورود این دستاوردها به هر جامعه‌ای بیفتد این است که احاد جامعه نیز همراه با ورود تمدن، متمدن شوند و این مشکل جامعه ما است. این که ورود تمدن استفاده از مظاهر رفاه و زندگی مدرن با تأخیر همراه است مشکل ما وجود مترو و پل هوایی نیست چرا که نیاز جامعه وجود این